LASTENSUOJELUPALVELUIDEN OMAVALVONTASUUNNITELMA

Järvelän Varakoti

Järvelän VARAKOTI

SISÄLLYSLUETTELO

1 PALVELUNTUOTTAJAA KOSKEVAT TIEDOT 3
2 TOIMINTA-AJATUS, ARVOT JA TOIMINTAPERIAATTEET 3
2.1 Toiminta-ajatus 3
2.2 Arvot ja toimintaperiaatteet 4
3 OMAVALVONNAN TOIMEENPANO 5
3.1 Riskienhallinta 5
3.2 Ilmoitusvelvollisuus 6
3.3 Riskien ja esille tulleiden epäkohtien käsittely 6
4 ASIAKKAAN ASEMA JA OIKEUDET 7
4.1 Palvelutarpeen arviointi 7
4.2 Asiakkaan asiallinen kohtelu 8
4.3 Asiakkaan oikeusturva 8
4.4 Itsemääräämisoikeus 9
4.5 Asiakkaan osallisuus 13
5 PALVELUN SISÄLLÖN OMAVALVONTA 14
5.1 Hyvinvointia, kuntoutumista ja kasvua tukeva toiminta 14
5.2 Ravitsemus 15
5.3 Hygieniakäytännöt 15
5.4 Terveyden- ja sairaanhoito 15
5.5 Lääkehoito 16
5.6 Monialainen yhteistyö 16
6 ASIAKASTURVALLISUUS 17
6.1 Yhteistyö turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa 17
6.2 Terveydensuojelulain mukainen omavalvonta 18
6.3 Hoitohenkilöstön määrä ja rakenne sekä sijaisten käytön periaatteet 18
6.4 Henkilöstön rekrytoinnin periaatteet 19
6.5 Kuvaus henkilöstön perehdyttämisestä ja täydennyskoulutuksesta 19
6.6 Toimitilat 19
6.7 Lääkinnälliset laitteet 20
7 ASIAKASTIETOJEN KÄSITTELY JA KIRJAAMINEN 20
8 OMAVALVONNAN TOIMEENPANO, JULKAISEMINEN, TOTEUTUMISEN SEURANTA JA PÄIVITTÄMINEN 21

1 PALVELUNTUOTTAJAA KOSKEVAT TIEDOT

Palveluntuottaja

Nimi: Järvelän Varakoti Oy

Y-tunnus: 2772433-2

Osoite: Kauppatie 4, 16600 Järvelä

Kunnan nimi: Kärkölä

Hyvinvointialueen nimi: Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Yksikön johtaja: Mikko Koivumäki

Puhelin: 0443777683

Sähköposti: mikko.koivumaki@varakoti.fi

Toimintalupatiedot

Aluehallintoviraston luvan myöntämisajankohta: 22.3.2018

Palvelu, johon lupa on myönnetty: Yksityisten ympärivuorokautisten sosiaalipalvelujen tuottaminen

Alihankintana ostetut palvelut ja niiden tuottajat

Järvelän Varakoti Oy ostaa tarvittaessa yksityisiä terveyspalveluja hyvinvointialueen terveyspalveluiden lisäksi asiakkailleen sekä henkilöstön työnohjauspalveluita.

2 TOIMINTA-AJATUS, ARVOT JA TOIMINTAPERIAATTEET

2.1 Toiminta-ajatus

Järvelän Varakoti Oy tarjoaa lastensuojelun sijaishuollon ympärivuorokautista laitoshoitoa kodin ulkopuolelle sijoitetuille, huostaan otetuille tai avohuollon tukitoimin sijoitetuille 10–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Yksikössä on seitsemän (7) asiakaspaikkaa. Lastensuojeluyksikön välittömässä yhteydessä toimii täysi-ikäisyyttä lähestyville ja itsenäistymistä harjoitteleville nuorille suunnattu, vahvasti tuettu asumisharjoitteluyksikkö Liiteri, jossa on neljä (4) asiakaspaikkaa.

Järvelän Varakoti tuottaa laadukasta, tavoitteellista ja tuloksellista hoitoa, huolenpitoa ja kasvatusta sijaishuollon palveluja tarvitseville nuorille. Hoito- ja kasvatustyöllä vahvistetaan nuoren psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä. Sijoituksen aikaisen hoitotyön

tavoitteena on edistää kokonaisvaltaista muutosta nuoren tilanteeseen tiiviissä yhteistyössä nuoren perheen kanssa.

Missio
Tavoitteellista ja tuloksellista kasvatus- ja hoitotyötä ammatillisessa työyhteisössä.

Visio
Toimivalla yhteistyöllä lapsen parempi tulevaisuus.

2.2 Arvot ja toimintaperiaatteet

Yksilöllisyys
Jokainen lapsi on ainutlaatuinen. Kunkin vahvuuksia tuetaan, erityistarpeet huomioidaan ja erilaisuutta kunnioitetaan.

Yhteisöllisyys
Yhdessä tekemällä lapsi oppii kantamaan vastuuta itsestään ja muista.

Perhekeskeisyys
Lapsen tulevaisuutta rakennetaan tiiviissä yhteistyössä perheen kanssa.

Tulevaisuus
Menneisyyttä ei voi muuttaa mutta tulevaisuus ohjaa kaikkea tekemistä.

Toimintaperiaatteet

Nuoren kuuleminen ja osallisuus
Nuori osallistuu omaa elämäänsä koskevien päätösten tekoon eikä ole sivustakatsojana omassa elämässään. Arjen asioista, säännöistä, ratkaisuista ja seuraamuksista keskustellaan ja päätökset perustellaan selkeästi ja ymmärrettävästi. Nuori on aktiivinen osallistuja ja mukana luomassa toimivia käytäntöjä, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä nyt ja tulevaisuudessa. Luottamus ja luottamukselliset välit ovat onnistuneen ohjaustyön edellytys ja perusta.

Turvallisuus
Yksikön arjen tulee olla turvallista jokaiselle lapselle ja työntekijälle. Arjen vahva struktuuri ja siihen liittyvät tavat ja käytännöt ohjaavat toimintaa. Jokainen on vastuussa niiden noudattamisesta. Yksikössä työskentelee vakituinen, pysyvä henkilöstö, jolla on vahvaa ja pitkäaikaista kokemusta. Aktiivinen keskustelu, läsnäolo ja ennakointi ovat vahvimpia työkaluja turvallisuuden edistämiseksi.

Tavoitteellisuus
Yhdessä asetettuihin tavoitteisiin pyritään suunnitelmallisesti nuorta kuunnellen, tukien ja kannustaen. Tavoitteellisuus edellyttää työryhmältä aktiivista toimijuutta ja kokonaisuuden hallintaa.

Oikeudenmukaisuus ja johdonmukaisuus
Kaikkia tulee kohdella oikeudenmukaisesti. Kasvatustyössä toimitaan yhteneväisesti, johdonmukaisesti, keskustellen ja kuunnellen.

3 OMAVALVONNAN TOIMEENPANO

3.1 Riskienhallinta

Järvelän Varakodin johdon tehtävänä on vastata omavalvonnan ohjeistamisesta ja järjestämisestä siten, että henkilöstöllä on tieto turvallisuuteen liittyvistä asioista. Riskienhallinta vaatii koko henkilöstön sitoutumista sekä aktiivista toimijuutta. Järvelän Varakodissa koko henkilöstö osallistuu omavalvontasuunnitelman laatimiseen, riskien arvioimiseen sekä turvallisuutta parantavien toimenpiteiden ehdottamiseen ja toteuttamiseen.

Järvelän Varakodissa toimintaan liittyvät suunnitelmat ja -ohjeistukset on laadittu laadukkaan ja turvallisen toiminnan sekä riskien hallinnan ja ennakoinnin turvaamiseksi. Riskienhallinnassa palvelun laatua ja turvallisuutta parannetaan **tunnistamalla** jo ennalta ne kriittiset työvaiheet tai tekijät, joissa toiminnalle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutuminen on vaarassa. Riskienhallintaan kuuluu suunnitelmallinen toiminta epäkohtien ja **todettujen riskien poistamiseksi tai minimoimiseksi** sekä toteutuneiden haittatapahtumien kirjaaminen, analysointi, raportointi ja jatkotoimien toteuttaminen.

Jokainen työntekijä käy yksikön ohjeistukset ja suunnitelmat läpi perehdytyksen aikana yksikön johtajan kanssa sekä lisäksi suunnitelmien päivitysten yhteydessä. Ensisijaisen tärkeänä riskien tunnistamiseksi ja minimoimiseksi Järvelän Varakodissa pidetään avointa ja keskustelevaa ilmapiiriä, jossa kaikki yhteisöön kuuluvat jäsenet tuovat esille mahdollisia laatupoikkeamia ja korjausehdotuksia. Riskejä tunnistetaan säännöllisissä keskusteluissa tiimipalavereissa. Vuosittain toteutetaan suunnitelmallinen riskien arviointi ja kartoitus yhdessä johdon ja työntekijöiden edustajan kanssa. Riskien minimoimiseksi toiminnan turvallisuutta pyritään edistämään mm. hälytysjärjestelmin, palovaroittimin, sammutuslaitteiden ja kulunvalvonnan avulla. Säännöllisesti järjestettävät tarkastukset, turvallisuutta lisäävät koulutukset, alkusammutus- ja poistumisharjoitukset, ensiapukoulutukset sekä omavalvonnan sisäinen seuranta edesauttavat niin ikään riskien minimoimista.

Palvelun laadun varmistamiseksi Järvelän Varakodissa on laadittu suunnitelmia ja ohjeistuksia riskien hallinnan, ennakoinnin ja valvonnan edistämiseksi:

Omavalvontasuunnitelma
Yksikön käytännöt / säännöt
Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma
Lääkehoitosuunnitelma
Hoitoprosessin kuvaus
Rajoitustoimenpiteet ja ohje niiden käyttöön Järvelän Varakodissa
Toimintaohjeet riskitilanteisiin
Toimintaohjeet väkivallan uhkatilanteessa
Toimintaohje luvattoman poistumisen tapauksessa
Kuolemantapaus yksikössä -ohjeistus
Palo- ja pelastussuunnitelma

Valmiussuunnitelma
Terveydensuojelulain mukainen omavalvontasuunnitelma
Keittiön omavalvontasuunnitelma
Siivoussuunnitelma
Kemikaaliluettelo sekä käyttöturvaselosteet
Henkilöstön kehittämis- ja koulutussuunnitelma
Henkilöstön työhyvinvointisuunnitelma
Työterveyden toimintasuunnitelma
Ympäristösuunnitelma
Toimintasuunnitelma

3.2 Ilmoitusvelvollisuus

Valvontalain 29 § mukaisesti palveluntuottajana Järvelän Varakodilla on ilmoitusvelvollisuus, jonka mukaan on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä hyvinvointialueelle ja aluehallintovirastolle asiakasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut sellaiset puutteet, joita ei kyetä korjaamaan omavalvonnallisin toimin. Varakodin ilmoitusvelvollisuudesta vastaa yksikön johtaja Mikko Koivumäki.

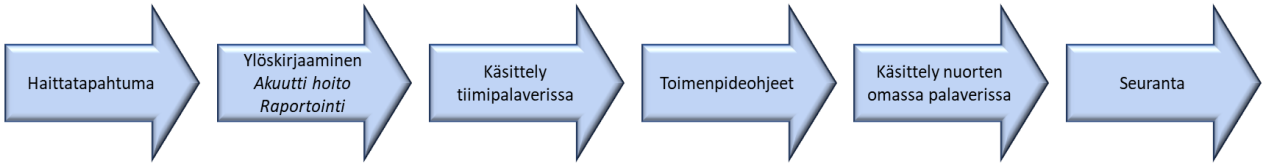
Valvontalain 29 § mukaisesti Järvelän Varakodin henkilöstöön kuuluvan työntekijän on ilmoitettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä yksikön johtajalle Mikko Koivumäelle, jos henkilö tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden. Epäkohdasta tulee ilmoittaa yksikön johtajalle viipymättä puhelimitse tai suullisesti hänen paikalla ollessaan. Yksikön johtajan tulee käynnistää välittömästi toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi ja korjaamiseksi. Tällaiset välittömiä toimenpiteitä vaativat asiat käsitellään Järvelän Varakodilla viipymättä. Yksikön johtaja tekee tarvittavat selvitykset ja ilmoitukset vaadittaville tahoille ja/tai toimenpiteet epäkohdan tai sen uhan poistamiseksi ja käsittelee ilmoituksen yhdessä henkilöstön kanssa tiimipalaverissa. Mikäli epäkohtaa ei jostain syystä ryhdytä viivytyksettä korjaamaan, on asiasta ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä aluehallintovirastolle. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

3.3 Riskien ja esille tulleiden epäkohtien käsittely

Jokainen toteutunut haittatapahtuma kirjataan viipymättä Nappula-järjestelmään sekä henkilökunnan toimistossa sijaitsevaan ”Riskitilanteet” -vihkoon siinä olevan ohjeistuksen mukaisesti. Tarvittaessa akuutit asiat jatkohoidetaan työterveysasemalla, sairaanhoidossa tai muun tarvittavan tahon kanssa (esim. virkavalta). Välitöntä tiedottamista vaativat asiat raportoidaan eteenpäin nuoren huoltajille, sosiaalityöntekijälle tai muulle tarvittavalle taholle tapahtuman mukaan. Kaikki vaaratilanteet käsitellään jälkikäteen keskustellen henkilökunnan tiimipalavereissa. Toimenpideohjeet käydään tarvittaessa läpi myös yksikön asiakkaiden kanssa säännöllisesti järjestettävässä nuorten omassa palaverissa. Toimenpiteiden jatkuva seuranta edesauttaa riskien hallintaa. Mikäli tapahtumien läpikäynti edellyttää muutoksia toimenpideohjeisiin, muutoksista tiedotetaan henkilöstölle suullisesti ja kirjallisesti sisäisissä kanavissa. Muutokset toimintatavoissa päivitetään myös

kirjallisiin ohjeistuksiin ja suunnitelmiin. Mikäli muutos koskee yhteistyötahoja, muutoksista informoidaan myös heitä joko suullisesti tai kirjallisesti tilanteen mukaan.

Järvelän Varakodissa käytössä oleva prosessi laatupoikkeamien, haittatapahtumien ja läheltä piti -tapahtumien kohdalla:

4 ASIAKKAAN ASEMA JA OIKEUDET

4.1 Palvelutarpeen arviointi

Järvelän Varakodin palvelusopimusten pohjana toimii pääsääntöisesti hyvinvointialueiden lastensuojelupalveluiden hankintasopimukset, joissa määritellään vaatimukset tuotetulle palvelulle ja sen sisällölle. Yksikköön nuoren sijoittavan hyvinvointialueen sosiaalitoimen kanssa tehdään lisäksi asiakaskohtainen palvelusopimus, jonka laatii sijoittava taho. Hyvinvointialueen sosiaalityöntekijä voi sijoittaa sijaishuollon tarpeessa olevan lapsen tai nuoren Järvelän Varakotiin lyhyt- tai pitkäaikaisesti, tarvittaessa myös kiireellisesti.

Sosiaalityöntekijän otettua yhteyttä sijoituksen tarpeessa olevan lapsen asioiden tiimoilta ensimmäisenä kartoitetaan lapsen ja hänen huoltajiensa tilanne. Laadukkaan toiminnan takaamiseksi jokaisen sijoituskyselyn yhteydessä pohditaan aina tarkkaan ja huolellisesti, onko Järvelän Varakoti oikea paikka kyseessä olevalle nuorelle, pystytäänkö tarjoamaan sellaista hoivaa ja huolenpitoa, josta on nuorelle oleellista hyötyä ja sopiiko nuori jo olemassa olevaan yhteisöön. Mikäli todetaan, että lapsen sijoitus on perusteltua, sovitaan mahdollinen tutustumiskäyntiajankohta Varakotiin yhdessä sosiaalityöntekijän, lapsen ja hänen perheensä kanssa ennen sijoituksen alkamista. Tutustumiskäynnillä lapselle ja hänen huoltajilleen esitellään yksikköä ja kerrotaan Järvelän Varakodista, käytännöistä ja toiminnasta. Mahdollisuuksien mukaan pyritään järjestämään niin, että lapsella ja hänen huoltajillaan olisi mahdollisuus jo tutustumiskäynnillä nähdä ja valita lapsen tuleva huone sekä tavata lapsen tuleva omaohjaaja, joka pääsääntöisesti vastaa lapsen asioista, hoidosta ja kasvattamisesta koko sijoituksen ajan.

Järvelän Varakoti vastaanottaa myös kiireellisesti sijoitettuja lapsia ja nuoria. Tutustumiskäynti ja tuloneuvottelu voidaan käydä samanaikaisesti ja usein näin tapahtuu myös muiden kuin kiireellisten sijoitusten osalta. Tämän jälkeen yhdessä vastuusosiaalityöntekijän kanssa tehdään päätös nuoren asiakassuhteen aloittamisesta.

Järvelän Varakodin toiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Jokaiselle nuorelle laaditaan yksilölliset tavoitteet, ja niiden toteutumista seurataan säännöllisellä arvioinnilla kehityssuunnitelman aikataulun mukaisesti. Neuvotteluihin osallistuvat lapsen ja hänen huoltajiensa lisäksi lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja Järvelän Varakodin omaohjaaja. Asiakassuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Sijoituksen aikainen laitosyksiköstä tehtävä perhetyö sisältyy Järvelän Varakodissa olennainen osaksi lapsen kokonaisvaltaista hoitoa ja kasvatusta. Perhetyöstä vastaa pääsääntöisesti lapsen omaohjaaja, joka tekee huoltajalle alkuhaastattelun sekä kotikäynnin ennen lapsen ensimmäistä kotilomaa sekä vastaa viikoittaisesta kuulumissoitosta ja kuukausittaisesta kausikoosteesta ja sen toimittamisesta huoltajalle. Omaohjaajan tavoitteena on luoda lapsen huoltajaan hyvin toimiva suhde ja jakaa lapsen huoltajan kanssa kasvatusvastuuta tukien samalla lapsen ja hänen huoltajansa vuorovaikutusta.

Varakotiin sijoitetun nuoren lähestyessä täysi-ikäisyyttä aletaan harjoitella itsenäistymistaitoja. Yhdessä nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa suunnitellaan tuetun asumisharjoittelun ja itsenäistymisvalmiuksien harjoittelun mahdollisuutta Varakodin välittömässä läheisyydessä olevassa tuetussa asumisharjoitteluyksikössä. Vahvasti tuetussa itsenäistymisessä nuori ottaa turvallisesti ja asteittain yhä enemmän vastuuta valmistautuen itsenäiseen elämään. Suunnitelma laaditaan aina riittävän yksilölliseksi niin, että se vastaa nuoren tarpeita, toivomuksia ja valmiuksia.

4.2 Asiakkaan asiallinen kohtelu

Järvelän Varakodissa tehdään lapsilähtöistä lastensuojelutyötä. Lapsen etu toteutuu, kun lasta kuunnellaan, kannustetaan ja tuetaan aktiivisuuteen ja vastuullisuuteen omaan elämäänsä liittyvissä ratkaisuissa sekä kunnioitetaan ja arvostetaan ihmisenä. Järvelän Varakodissa toimintaa määrittää lapsen etu ja sen huomioiminen. Lapsilähtöisyys ja lapsen osallisuus hänen omaa elämäänsä koskevissa ratkaisuissa on oleellisessa osassa toimintaa. Lastensuojelulaki korostaa lapsen osallisuutta ja tämän ikätasoista kuulemista.

Järvelän Varakodin hyvää kohtelua koskeva suunnitelma on tehty ja laadittu yhdessä yksikköön sijoitettujen nuorten kanssa. Suunnitelmaa tarkastetaan yhdessä vuosittain tai aina tarpeen mukaan. Suunnitelma on nähtävillä yksikön keittiön seinällä.

Jos yksikössä havaitaan epäasiallista kohtelua tai nuori kokee tulleensa kohdelluksi epäasiallisesti, tulee asiasta välittömästi ilmoittaa ohjaajalle tai yksikön johtajalle. Tapahtumasta keskustellaan viipymättä asianosaisten sekä yksikön johtajan kesken. Tapahtuma kirjataan raportointijärjestelmään sekä siitä ilmoitetaan erikseen vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä nuoren huoltajalle. Samassa yhteydessä nuorelle kerrotaan mahdollisuudesta muistutuksen tekemiseen yksikön johtajalle tai johtavalle viranhaltijalle. Tapahtumat ja mahdolliset muistutukset käsitellään viipymättä ja niistä keskustellaan työnohjauksessa sekä tiimipalavereissa toiminnan kehittämisen nimissä.

4.3 Asiakkaan oikeusturva

Palvelun laatuun tai asiakkaan saamaan kohteluun tyytymättömällä on oikeus tehdä muistutus toimintayksikön vastuuhenkilölle tai johtavalle viranhaltijalle. Muistutuksen voi tehdä tarvittaessa myös hänen laillinen edustajansa, omainen tai läheinen. Muistutuksen vastaanottajan on käsiteltävä asia ja annettava siihen kirjallinen, perusteltu vastaus kohtuullisessa ajassa. Tavoiteaika muistutusten käsittelylle on 1 kuukausi, laajempia kokonaisuuksia käsitelevissä vastauksissa voidaan aikaa harkitusti pidentää.

Muistutuksen vastaanottaja:
Mikko Koivumäki, kasvatusjohtaja, p. 044 3777 683, mikko.koivumaki@varakoti.fi

Sosiaaliasiavastaavien yhteystiedot:
Helsinki
p. 09 310 43355
https://turvalomake.hel.fi/sosiaalijapotilasasiavastaava

Päijät-Häme
p. 03 819 2504
asiavastaavat@paijatha.fi

Kymenlaakso
p. 05 2206 250
sosiaali.potilasasiavastaava@kymenhva.fi

Lupa- ja valvontavirasto
p. 0295 256 930
asiakaspalvelu@lvv.fi

Eduskunnan oikeusasiamies
p. 09 4321 (eduskunnan vaihde),
oikeusasiamies@eduskunta.fi

Yksikön johtaja vastaa muistutuksen vastaanottamisesta ja muistutukseen vastaamisesta. Yksikön toiminnasta voidaan tehdä valitus valvovalle viranomaiselle, sosiaaliasiamiehelle, aluehallintovirastolle tai eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Muistutuksen, kantelun ja muun valvontapäätöksen osalta tarvittavat muutokset pyritään tekemään yksikössä viipymättä. Toimintaa muutetaan viranomaiselta saadun ohjeistuksen mukaisesti tai tehdään suunnitelma toiminnan kehittämiseksi. Järvelän Varakodin johtaja tiedottaa ohjaajia toiminnan muutoksista viipymättä viranomaisilta saatujen ohjeiden mukaisesti.

4.4 Itsemääräämisoikeus

Itsemääräämisoikeus on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Jokaisen Järvelän Varakotiin sijoitetun nuoren ihmisarvoa, vakaumusta ja yksityisyyttä kunnioitetaan ja yksilölliset tarpeet, toiveet ja mielipiteet huomioidaan. Nuorta kuullaan ja hänellä tulee olla osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet omiin asioihinsa ikä- ja kehitystason mukaan. Nuoren etu on aina ensisijalla. Mitä vanhempi lapsi on, sitä enemmän hänen näkemykselleen annetaan painoa.

Joskus arjessa nuoren itsemääräämisoikeutta joudutaan rajoittamaan. Lastensuojelulakia uudistuksen ja 1.10.2026 voimaan tulleiden muutosten myötä lastensuojeluyksikön arkeen on tullut entistä selkeämmät ohjeistukset ja toimivaltuudet kasvatustyölle. Muutokset selkiyttävät kasvatuksellisten käytäntöjen ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä laitoshoidossa. Kasvatuksellisten käytäntöjen mukaisesti lapsen tasapainoisen kehityksen ja suojelun toteuttamiseksi lapselle voidaan Järvelän Varakodissa asettaa ikä ja kehitystason mukaisia

rajoja, vastaavalla tavalla kuin vanhemmat voivat asettaa rajoja lapsen tavanomaisessa kasvatustarkoituksessa. Rajoista ensisijaisesti keskustellaan lapsen kanssa ja lapsen mielipide selvitetään ja kuullaan. Lapseen voidaan fyysisesti koskea kasvatustarkoituksessa, mikäli se on lapsen edun turvaamiseksi välttämätöntä.

Lastensuojelulain mukaisiin lapsen erityistä suojelua turvaaviin rajoituksiin turvaudutaan ainoastaan silloin, kun nuoren tai muiden henkilöiden terveys tai turvallisuus uhkaa vaarantua. Rajoitustoimenpiteistä tehdään asianmukaiset kirjalliset päätökset ja raportoinnit. Lapsen erityistä suojelua turvaavista rajoituksista ja niiden käytöstä Järvelän Varakodissa on laadittu erillinen ohjeistus, joka ovat nähtävillä henkilökunnan toimistossa.

Järvelän Varakodissa voidaan tarvittaessa käyttää seuraavia lastensuojelulain mukaisia, lapsen erityistä suojelua turvaavia rajoituksia:

- **Yhteydenpidon rajoittaminen (62 §)** Nuoren yhteydenpitoa vanhempiin tai muihin läheisiin voidaan rajoittaa, mikäli se on välttämätöntä sijaishuollon tarkoituksenmukaisen toteutumisen vuoksi tai mikäli yhteydenpito vaarantaa nuoren henkeä, terveyttä, kehitystä ja turvallisuutta. Yhteydenpidon rajoittaminen tarkoittaa käytännössä esimerkiksi tapaamisten tai puhelimitse tapahtuvan yhteydenpidon rajoittamista, kirjeen, muun luottamuksellisen viestin tai lähetyksen tarkastamista ja pidättämistä sekä yhteydenpitoon käytettävien laitteiden ja välineiden pois ottamista tai käytön rajoittamista.
- **Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös (63 §)** Yhteydenpidon rajoittamisesta tehdään päätös, jonka tulee olla määräaikainen, enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Päätöksessä on mainittava rajoituksen syy, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan. Jos yhteydenpidon rajoitus koskee henkilöitä, joiden henkilöllisyyttä ei kyetä yksilöimään, päätöksessä on mainittava henkilöt, joita yhteydenpidon rajoitus ei koske. Lastensuojeluyksikön johtaja tai hänen sijaisensa voi päättää lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä yhteydenpidon rajoittamisesta, jota viranomainen voi tarvittaessa jatkaa.
- **Aineiden ja esineiden poisottaminen (65 §)** Nuorelta voidaan ottaa pois aineita tai esineitä, mikäli ne ovat nuorelle itselleen tai muille vaarallisia, tai soveltuvat käytettäviksi, ja on todennäköistä, että niitä käytetään vahingoittamistarkoituksessa nuorta itseään, muita tai ympäristöä kohtaan. Nuorelta voidaan ottaa pois esim. päihtymistarkoitukseen käytettävät aineet, aineiden käyttöön soveltuvat välineet, turvallisuutta uhkaavat välineet, rahavarat, maksuvälineet, lahjakortit, arvoesineet, viestinnän mahdollistavat laitteet. Mikäli nuoren kanssa ei ole mahdollista keskustellen sopia aineen tai esineen poisottamisesta, poisottamisen toteuttamiseksi hoito- ja kasvatushenkilöstöllä on oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja lapsen ikä, käyttäytyminen sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioiden. Poisottaminen on toteutettava mahdollisimman turvallisesti.
- **Henkilöntarkastus (66 §)** Nuorelle saadaan tehdä henkilöntarkastus, mikäli on perusteltu epäily siitä, että nuorella on vaatteissaan tai muutoin yllään joko itselleen

tai muille haitallisia ja vaarallisia aineita tai esineitä, päihteitä tai päihteidenkäyttöön soveltuvia välineitä tai rahavaroja tai maksuvälineitä. Tarkastuksessa voi käyttää metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta. Henkilöntarkastuksen tekee nuoren kanssa samaa sukupuolta oleva työntekijä tai terveydenhuollon ammattilainen. Tarkastuksen tekijä voi olla myös nuoren kanssa eri sukupuolta, mikäli toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä nuoren tai muiden henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi. Tarkastus tulee tehdä nuorta kunnioittavasti, mahdollisimman hienotunteisesti ja nuoren yksityisyyttä mahdollisuuden vähän loukaten.

- **Henkilönkatsastus (66 a §)** Nuorelle voidaan tehdä henkilönkatsastus, mikäli on perusteltu syy epäillä, että nuori on käyttänyt päihdyttäviä aineita. Henkilönkatsastus käsittää puhalluskokeen tai veri-, virtsa- tai sylkinäytteen ottamisen. Henkilönkatsastuksen suorittavan ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava nuoren kanssa samaa sukupuolta oleva työntekijä, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Katsastuksen suorittava ja siinä läsnä oleva henkilö saavat kuitenkin olla nuoren kanssa eri sukupuolta, mikäli toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä nuoren tai muiden henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.
- **Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen (67 §)** Nuoren käytössä olevat tilat tai hänen hallussaan oleva omaisuus saadaan tarkastaa, mikäli on perusteltu syy epäillä, että nuorella on hallussaan kiellettyjä aineita tai esineitä. Jos on perusteltua syytä epäillä, että nuorelle osoitettu kirje, luottamuksellinen viesti tai muu lähetys sisältää kiellettyjä aineita tai esineitä, saadaan lähetyksen sisältö tarkastaa viestiä lukematta. Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen voidaan myös tehdä, mikäli nuoren sijaishuollon tarkoituksen toteutumiseksi on välttämätöntä selvittää kiireellisesti nuoren olinpaikka. Yksikön johtaja tai hänen määräämänsä ohjaaja tekee tarkastuksen lapsen ja hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluvan henkilön läsnä ollessa. Erityisestä syystä nuoren huone tai hallussa oleva omaisuus voidaan tarkastaa myös ilman nuoren ja toisen henkilön läsnäoloa. Nuorelle tulee selvittää tarkastuksen syy.
- **Kiinnipitäminen (68 §)** Nuoresta voidaan pitää kiinni nuoren rauhoittamiseksi, mikäli nuori sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on nuoren oman ja muiden henkilöiden hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi taikka omaisuuden merkittävän vahingoittamisen estämiseksi välttämätöntä. Nuoresta voidaan pitää kiinni myös nuoren siirtämiseksi. Kiinnipitäminen on toteutettava nuorelle turvallisesti ja yksiköllinen tilanne huomioiden. Kiinnipitäminen lopetetaan heti, kun se ei ole enää välttämätöntä.
- **Kiinnipitäminen lapsen luvatta lastensuojelulaitoksesta poistumisen ehkäisemiseksi (68 a §)** Nuoresta voidaan pitää kiinni, jotta hänen poistuminen luvatta laitoksesta tai laitoksen piha-alueelta voidaan estää, jos nuori poistumisellaan altistaisi itsensä tai toisen henkilön alttiiksi terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle. Nuoresta voidaan pitää kiinni myös hänen siirtämiseksi.

- **Liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)** Nuoren liikkumisvapautta saadaan rajoittaa, mikäli nuori on päätetty sijoittaa tai nuoren käyttäytyminen laitoksessa jatkuu siten, että nuori vaarantaa vakavasti terveyttää tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä vakavia rikoksia tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään tai että rajoitus on muuten välttämätön nuoren itsensä suojelemiseksi hänen itseään vahingoittavan toiminnan estämiseksi. Yhtäjaksoinen liikkumisvapauden rajoittaminen voi jatkua enintään 30 vuorokautta.
- **Luvatta laitoksesta poissaolevan nuoren etsintä ja palauttaminen (69 a §)** Jos nuori on poistunut luvattomasti laitoksesta tai ei palaa sinne ennalta sovitusti luvallisen poistumisen jälkeen tai on luvallisen poistumisen jälkeen paikassa, josta ei ole ennalta sovittu, laitoksen pitää viipymättä aloittaa toimenpiteet nuoren etsimiseksi ja palauttamiseksi laitokseen sekä ilmoitettava lapsen luvattomasta poissaolosta lapsen sijaishuollosta vastuussa olevalle viranomaiselle. Nuoren palauttaminen pitää sisällään nuoren kiinniottamisen ja kiinniotetun nuoren kuljettamisen. Sijoittajahyvinvointialueella on oikeus saada hätäkeskukselta nuoren käyttämän puhelinliittymän sijaintitiedot, jos nuoren käyttäytyminen vaarantaa vakavasti nuoren terveyden ja kehityksen.
- **Nuoren kiinniotto (69 b §)** Nuori voidaan ottaa kiinni nuoren palauttamiseksi laitokseen. Nuoren olinpaikan selvittyä laitoksen ohjaajilla on oikeus nuoren kiinniottamiseksi pitää nuoresta kiinni, jotta nuori voidaan siirtää autoon tai muuhun kulkuvälineeseen. Turvallisuuden varmistamiseksi nuorelle voidaan tehdä henkilöntarkastus ja häneltä saadaan ottaa pois kielletyt aineet ja esineet, joiden poisottamisessa on oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja nuoren ikä, käyttäytyminen sekä tilanne huomioiden.
- **Kiinniotetun nuoren kuljettaminen (69 c §)** Nuoren olinpaikan selvittyä laitoksen tulee sopia nuoren kuljettamisesta takaisin laitokseen, ellei nuori palaa laitokseen vapaaehtoisesti. Nuorelle saadaan tehdä henkilötarkastus kulkuvälineessä tai sen välittömässä läheisyydessä kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi. Kielletyt aineet ja esineet saadaan ottaa nuorelta pois ja poisottamiseksi on oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja lapsen ikä, käyttäytyminen ja tilanne huomioiden. Kuljettamisen aikana nuoresta saadaan pitää kiinni kulkuvälineessä, jos nuori sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on turvallisuuden vuoksi välttämätöntä.
- **Poliisin virka-apu luvatta poissaolevan nuoren kiinniottamisessa ja kuljettamisessa (69 e §)** Laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökunnalla on oikeus saada poliisilta virka-apua asuntoon tai muuhun olinpaikkaan pääsemisessä, kiinniottotilanteessa, henkilöntarkastuksen tekemisessä ja aineiden ja esineiden poisottamisessa sekä kiinniotetun nuoren kuljetuksessa.
- **Eristäminen (70 §)** Nuori voidaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille taikka jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Eristämistä ei saa jatkaa yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia

tekemättä siitä uutta päätöstä. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei ole enää välttämätöntä. Määrätyllä ohjaajalla on velvollisuus huolehtia lapsen turvallisuudesta.

Jokaisen rajoitustoimenpiteen perusteita, ohjaajien toimintaa ja rajoitustoimen vaikuttavuutta arvioidaan rajoitustoimenpiteen aikana sekä sen jälkeen.

4.5 Asiakkaan osallisuus

Lapsella tai nuorella ja hänen perheellään on oikeus osallistua häntä koskeviin neuvotteluihin ja tulla kuulluiksi heitä koskevissa asioissa. Näkemykset on otettava huomioon nuoren iän ja kehitystason mukaisesti. Järvelän Varakodissa lasten mielipiteet huomioidaan ja he pääsevät vaikuttamaan yksikön toimintaan, ruokalistaan, yhteisen tekemisen suunnitteluun jne. Lapsella on mahdollisuus vaikuttaa häneen kohdistuviin hankintoihin (esim. vaate, hygienia, harrastus), oman huoneen sisustamiseen ja juhlapäiviensä suunnitteluun. Lapsi pääsee osalliseksi häntä koskeviin asioihin ja hänellä on oikeus tietää itseään koskevista suunnitelmista ja päätöksistä. Lapsi osallistuu asiakassuunnitelmapalavereihin ja hänellä on mahdollisuus määritellä omia tavoitteitaan ja arvioida omaa etuaan yhdessä sosiaalityöntekijänsä kanssa.

Jokaiselle Järvelän Varakotiin sijoitetulle nuorelle tehdään erillinen hoito- ja kasvatussuunnitelma, joka täydentää lastensuojelulain 30 §:n mukaista asiakassuunnitelmaa. Yksikön johtaja yhdessä nuoren omaohjaajan kanssa vastaa hoito- ja kasvatussuunnitelman laatimisesta ja sitä toteuttaa ja arvioi koko työyhteisö. Järvelän Varakotiin sijoitettu nuori osallistuu asiakassuunnitelman pohjalta laaditun hoito- ja kasvatussuunnitelmansa laadintaan. Suunnitelmassa mainittujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan päivittäisraportoinnin pohjalta tehtävissä kuukausiarvioinneissa, jotka omaohjaajat laativat ja käyvät nuoren kanssa läpi. Nuoren näkemys ja mielipide kuullaan ja kirjataan kuukausiarvioihin. Hoito- ja kasvatussuunnitelmaan merkittyjä tavoitteita ja niiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti myös yhdessä nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, nuoren itsensä sekä hänen huoltajiensa kanssa. Suunnitelmaa tarkistetaan ja päivitetään vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Järvelän Varakodin arjessa jokainen nuori osallistuu arjessa tehtäviin ratkaisuihin mutta myös seuraamusten määrittelyyn. Asioista keskustellaan yhdessä nuoren kanssa. On tärkeää, että nuori oivaltaa itse ja oppii arvioimaan omia tekojaan sekä määrittelemään niille kohtuulliset seuraamukset. Nuorelle perustellaan ratkaisut niin, että hän ymmärtää mistä on kysymys. Aikuinen on kuitenkin vastuussa nuoren turvallisuudesta ja hyvinvoinnista, joten vastuu päätöksistä on aina viime kädessä aikuisella. Osallisuudesta ei saa seurata turvattomuuden tunnetta eikä nuorta saa jättää yksin päättämään liian vaikeista asioista. Yksilöllisyys tulee huomioida hoidon suunnittelussa ja arjen toiminnoissa. Jokaisella nuorella on erilainen kokemustausta, joka vaikuttaa arjen ratkaisuihin. Nuoren asiallinen kohtelu ja jatkuva, hyvä vuorovaikutus ovat olennainen osa Järvelän Varakodin arvoja ja laadukkaan hoitotyön kulmakiviä.

5 PALVELUN SISÄLLÖN OMAVALVONTA

5.1 Hyvinvointia, kuntoutumista ja kasvua tukeva toiminta

Kasvatus- ja hoitotyöllä Järvelän Varakodissa vahvistetaan lapsen psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä. Hoidon tavoitteena on edesauttaa kokonaisvaltaista muutosta lapsen tilanteeseen. Turvallisen kasvuympäristön ja aikuisten vahvan läsnäolon myötä lapsi kasvaa ja kehittyy itsenäiseksi yksilöksi. Keskeisinä työmenetelminä käytetään kognitiivista hoitomenetelmää, omaohjaajatyötä, asiakastyön dialogista työmenetelmää Kasvun Portaat ja perhetyötä.

Järvelän Varakodin hoito- ja kasvatustyö pohjaa vahvasti strukturoituun arkeen. Yksikössä on kirjalliset, yhdessä henkilökunnan kanssa laaditut käytännöt, jotka on selvitetty nuorille ja ovat kaikkien nähtävillä. Yksilöllinen huolenpito ja turva taataan selkeillä päivä- ja viikko-ohjelmilla, jotka ovat niin ikään kaikkien nähtävillä. Koulunkäynti luo nuoren arkeen säännöllisyyttä ja rytmittää yksikön arkea. Jokainen Varakotiin sijoitettu peruskouluikäinen nuori siirretään sijoituksen alkaessa kirjoille Kärkölän yhtenäiskouluun, joka sijaitsee noin 500 metrin etäisyydellä Varakodista. Yhtenäiskoulu järjestää kaikille peruskoululaisille opetuksen ja tarvittavan tuen yleis- tai pienluokkaopetuksessa. Peruskoulun päättäneitä nuoria tuetaan vahvasti jatko-opiskelupaikan hankkimisessa ja jatko-opintojen etenemisessä.

Kodinomaisen ja itsenäisen toiminnan harjoittelussa nuoret huolehtivat oman huoneensa perussiisteydestä ja pyykinpesusta sekä viikoittain vaihtuvasta yleisten tilojen siivousvastuusta. Nuoren yksilöllisiä harrastuksia ja kiinnostuksen kohteita tuetaan vahvasti ja niille nuorille, jotka eivät ole vielä löytäneet omaa lajia, etsitään mahdollisuuksien mukaan kiinnostuksen kohteita. Varakodista löytyy oma pelihuone konsolipeleineen ja hyvin varusteltu kuntosali biljardipöytineen ja Darts-tauluineen. Koko yhteisöllä on mahdollisuus yhteiseen viikoittaiseen pelivuoroon kunnan koulun liikuntahallilla.

Säännöllisillä nukkumaanmeno- ja heräämisajoilla huolehditaan nuoren hyvinvoinnista ja riittävästä levon saannista. Mikäli nuori tuo toistuvasti esiin univaikeuksia, hänen unihygieniassaan havaitaan häiriöitä tai nuori on normaalia väsyneempi, unihäiriön mahdollisia syitä selvitetään ja tarvittaessa ohjataan terveydenhoidon piiriin avun saamiseksi. Mikäli yöunta taas häiritsee esim. puhelin, pelikonsolit tai muut laitteet, voidaan kasvatuksellisista rajoista laitteiden poistamiseksi nuoren huoneesta yön ajaksi keskustella ja sopia nuoren kanssa. Täten turvataan nuoren kehitys ja hyvinvointi.

Yhteiset ruokailut ja keskusteluhetket sekä säännöllinen yhteinen toiminta ja tekeminen ovat myös keskeisiä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävää toimintaa. Arkipäivisin järjestettäviin sohvakeskusteluihin osallistuvat kaikki yksikön nuoret. Keskustelut käsitellään monipuolisesti asioita, kuten mm. nuorten itsenäistymiseen, elämänhallintaan, päihteisiin, seksuaalisuuteen, tunnetaitoihin jne. keskittyviä aiheita, joihin nuoret saavat itse vaikuttaa. Puolivuosittain tehdään yhteisiä mökki- ja eräretkiä.

Kuten useat tutkimuksetkin osoittavat, eläinten läsnäolo ja läheisyys voivat saada aikaan ihmisissä rauhoittavia vaikutuksia, helpottaa vuorovaikutusta ja tunteiden ilmaisua.

Järvelän Varakodin arjessa on mukana kaverikoira/koiria, jotka vuosien kokemuksen myötä parantavat läsnäolollaan hyvinvointia.

Täysi-ikäisyyttä lähestyvän nuoren kanssa opetellaan ja harjoitellaan itsenäistymisessä tarvittavia taitoja ja tietoja. Yhdessä nuoren, nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän sekä huoltajien kanssa suunnitellaan ja sovitaan nuoren valmiudesta siirtyä harjoittelemaan itsenäistymistä Järvelän Varakodin itsenäistymisyksikköön, Liiteriin. Vahvasti tuetussa itsenäistymisessä nuori ottaa turvallisesti ja asteittain yhä enemmän vastuuta valmistautuen itsenäiseen elämään.

5.2 Ravitsemus

Järvelän Varakodin päiväohjelmassa on määritelty päivittäiset ruokailuajat ja ruokalista. Vuorossa olevat ohjaajat valmistavat ruuan ja osallistuvat ruokailuun. Nuoret voivat osallistua ruuanlaittoon ja harjoittaa ruuanlaittotaitojaan ohjaajan kanssa. Järvelän Varakodissa ruoka hankitaan ja valmistetaan itse ja ruuanvalmistukseen osallistuvat kaikki ohjaajat, joilla on suoritettuna hygieniapassi. Erityisruokavaliot ja muut mahdolliset sairaudet tai vaatimukset huomioidaan. Tarvittaessa nuorelle voidaan laatia ruokapäiväkirja ja jokaisen lapsen ruokailutottumuksia havainnoidaan.

Ruokalistaa suunniteltaessa otetaan huomioon monipuolinen ja terveellinen ruokavalio. Nuoret osallistuvat ruokahuoltoon omalla keittiöapuvuorollaan, jolloin harjoitellaan kodinhoidollisia tehtäviä sisältäen mm. pöydän kattamisen, ruokien pois korjaamisen, astianpesukoneen käytön ja keittiön yleissiisteydestä huolehtimisen. Keittiöstä on laadittuna erillinen omavalvontasuunnitelma.

5.3 Hygieniakäytännöt

Nuoret huolehtivat omien vaatteidensa pesusta vähintään kerran viikossa henkilökunnan avustuksella. Järvelän Varakodin yhteiskäytössä olevien liinavaatteiden, pyyhkeiden ja siivoustarvikkeiden pesusta huolehtivat ohjaajat. Lisäksi nuori huolehtii oman huoneensa siisteydestä ja on velvollinen tekemään viikkosiivouksen. Hygieniakäytännöistä ja siivouksesta on laadittu omat ohjeistukset. Kaikki lasten ja nuorten kodinhoidon siivoustyöt tehdään yhdessä ohjaajien kanssa.

Keittiöstä ja saniteettitiloista löytyy käsienpesu- ja desinfiointiaineet. Saniteettitilat ja ovenkahvat puhdistetaan päivittäin desinfioivalla pesuaineella. Työterveyshuollosta on saatavilla toimintaohjeet epidemia- ja pandemiatilanteisiin. Kertakäyttöisiä maskeja on tarjolla työntekijöille ja nuorille. Yksiköstä löytyy myös varautumissuunnitelma.

Mahdollisten tarttuvien sairauksien ehkäisemiseksi työntekijöiden on suojauduttava suojakäsinein sekä kasvomaskilla käsitellessään eritteitä, joissa on mahdollinen tartuntavaara tai haavoja sidottaessa. Mikäli tartunta todetaan, annetaan asianomaisille yksityiskohtaiset toimintaohjeet sairauden leviämisen ehkäisemiseksi.

5.4 Terveyden- ja sairaanhoito

Sijoituksen alussa jokaiselle nuorelle tehdään tuloterveystarkastus terveydenhuollossa. Yksikköön sijoitetun lapsen tarvitsemat terveydenhuollon ja hammashoidon palvelut toteutuvat pääsääntöisesti julkisen terveydenhuollon kautta. Järvelän Varakoti huolehtii

nuoren kuljetuksista lääkäriin ja tutkimuksiin ja ohjaaja on nuoren pyynnöstä läsnä vastaanotolla. Kiireellisissä sairaustapauksissa ollaan yhteydessä hyvinvointialueen ensiapuun tai päivystykseen. Kiireellistä kuljetusta tarvittaessa kutsutaan ambulanssi.

Nuorisopsykiatrinen akuutti hoito tapahtuu pääsääntöisesti Päijät-Hämeen keskussairaalassa Akuutti24:ssä, josta lääkärin lähetteellä jatkohoito tapahtuu nuorisopsykiatrian poliklinikalla tai osastolla.

Koulu- ja opiskelijaterveyshuolto vastaa nuorelle kuuluvista terveystarkastuksista, hammashoidoista ja muista tutkimuksista.

Äkillisessä kuolemantapauksessa soitto välittömästi numeroon 112, josta lisäohjeita. Yksikössä on laadittu Kuolemantapaus yksikössä -ohjeistus, joka löytyy henkilökunnan toimistossa sijaitsevasta Suunnitelmat-kansiosta. Ohjeistuksen mukaan äkillisestä kuolemantapauksesta tiedotetaan välittömästi yksikön johtaja Mikko Koivumäkeä. Tilanteesta ja tapahtumista riippuen järjestetään jälkipuintia, tukea sosiaali- ja kriisipäivystyksestä tai työterveyshuollosta. Tiedottamisesta sosiaalityöntekijöille ja huoltajille vastaa yksikön johtaja.

Kaikista lapsen terveydenhuoltoon liittyvistä asioista tiedotetaan viipymättä lapsen huoltajia.

5.5 Lääkehoito

Järvelän Varakodin lääkehoidosta vastaa yksikön sairaanhoitaja AMK Mikko Koivumäki, joka on myös laatinut yksikköön lääkärin tarkastaman lääkehoitosuunnitelman. Varahenkilönä toimii lähihoitaja Anu Saarinen. Lääkehoitosuunnitelma päivitetään vuosittain tai tarvittaessa ja sen on hyväksynyt ProEdun lääkäri Lars Konttinen.

Lääkkeet säilytetään lukituissa kaapeissa lukituissa toimistotiloissa. Vanhat lääkkeet toimitetaan hävitettäviksi asianmukaisesti apteekkiin. Järvelän Varakodissa lääkkeet jakaa pääosin sairaanhoitaja mutta myös muu siihen koulutettu ja luvan omaava henkilöstö. Lääkkeet jaetaan aina viikoksi kerrallaan dosetteihin ja jako tapahtuu sille varatussa häiriöttömässä lääkkeenjakohuoneessa. Dosetit säilytetään lukitussa toimistotilassa lukitussa lääkekaapissa, josta hoito- ja kasvatustyönohjaajat jakavat lääkkeet lapselle ja valvovat lääkkeen oton.

Kaikki lääkkeiden antamiset ja ottamatta jättämiset kirjataan Nappulan kirjaamisjärjestelmään, josta on myös nähtävillä kooste nuoren ajan tasalla olevasta lääkehoidosta. Jokaisella Järvelän Varakodin lääkehoitoon osallistuvalla työntekijällä tulee olla suoritettuna hyväksytysti lääkehoidonteoriakoe, lääkelaskut ja näytöt. Sairaanhoitaja AMK Mikko Koivumäki valvoo lääkelupien voimassaoloa ja ottaa tarvittaessa vastaan koesuoritukset. Lääkäri hyväksyy lääkeluvat.

5.6 Monialainen yhteistyö

Sosiaalityöntekijä on päävastuussa nuoresta ja tämän elämään liittyvistä päätöksistä ja on tärkeä yhteistyökumppani. Nuoren yksikköön sijoittanut sosiaalityöntekijä pidetään informoituna nuoren kuulumisista. Akuutit asiat ilmoitetaan nuoren asioista vastaavalle

sosiaalityöntekijälle viipymättä puhelimitse tai sähköpostitse ja jokaisen kuun loputtua koostetaan nuoren kuukauden kuulumisista omaohjaajan laatima yhteenveto.

Varakodista tehdään tiivistä yhteistyötä niin peruskoulun kuin ammatillisten oppilaitostenkin kanssa. Säännöllisen yhteistyön lisäksi koulun Wilma-järjestelmä antaa ajan tasalla olevaa tietoa nuoren koulun sujumisesta ja mahdollisista haasteista.

Varakodin nuoret käyvät lääkärissä pääsääntöisesti Järvelän terveysasemalla, erikoissairaanhoito tyypillisesti Päijät-Soten alueella. Tartuntalain alaiset rokotukset, huumeseulat ja erilaiset laboratoriotestit kuten sukupuolitauti- ja raskaustestit, sekä mahdollinen ehkäisy, hoidetaan terveyskeskuksen palveluita käyttäen. Tiivistä yhteistyötä terveydenhuollon osalta tehdään lisäksi nuorisopsykiatrian poliklinikan kanssa.

Poliisin kanssa yhteistyö tulee ajankohtaiseksi erityisesti silloin, kun nuori poistuu luvattomasti yksiköstä. Nuoren poistuttua luvattomasti yksiköstä toimitaan ensisijaisesti sijoittavan hyvinvointialueen ohjeistusten mukaisesti, tehdään katoamisilmoitus tilanteen mukaan sosiaalityöntekijälle tai sosiaalipäivystykseen ja tarvittaessa virka-apupyyntö poliisille tai hätäkeskukseen. Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä myös Päijät-Hämeen ankkuritiimin toiminnassa, jolla pyritään tukemaan nuoren hyvinvointia ja ennaltaehkäisemään nuoren ajautumista laittomuuksiin.

6 ASIAKASTURVALLISUUS

6.1 Yhteistyö turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa

Järvelän Varakoti on ympärivuorokautinen yksikkö, jossa on aina henkilökuntaa paikalla. Ulko-ovet lukitaan yöksi paloviranomaisten ohjeiden mukaisesti eli sisältä pääsee aina ulos. Järvelän Varakodissa on käytössä kulunvalvontalaitteita nuorten ja henkilökunnan turvallisuuden parantamiseksi. Valvontakameran monitori sijaitsee yksikön henkilökunnan toimistotilassa. Kulunvalvontalaitetta huoltaa tarvittaessa laitteen huollosta vastaava yritys. Kulunvalvontalaitteet ovat sijoitettuina niin, että niistä on mahdollista nähdä ainoastaan ulko-ovien kohdalla tapahtuva liike. Kameravalvonnasta on tiedotettu asianmukaisin kyltein. Varakodin hälytysjärjestelmä- ja valvontapalvelusta vastaa Securitas, jonka hälytyskeskus valvoo hälytyksiä ympäri vuorokauden.

Järvelän Varakodissa on palotarkastajan hyväksymä palohälytinjärjestelmä. Jokaisen lapsen huoneessa on palohälytin, joka on kytketty henkilökunnan toimistossa olevaan paloilmoitinkeskukseen. Paloilmoittimen toimivuutta kokeillaan kerran kuukaudessa ja muiden turvallisuuslaitteiden toimivuus varmistetaan vuosittain. Palohälytyksen sattuessa henkilökunta toimii palo- ja pelastussuunnitelman mukaisesti ja tekee ilmoituksen hälytyskeskukseen.

Henkilökuntaa koulutetaan asiakasturvallisuuden edistämiseksi. Järjestettäviä koulutuksia ovat väkivallan preventiot, ensiapukoulutukset, alkusammutuskoulutus sekä hygieniapassi. Nuorten keskinäisiin tilanteisiin puututaan päivittäisessä kasvatustyössä. Mikäli lasten kesken ilmenee uhkailua, kiusaamista tai väkivaltaa, siihen puututaan ja asia selvitetään välittömästi.

Riskien minimoimiseksi teräaseet, lääkkeet ja pesuaineet säilytetään lukituissa tiloissa lukituissa kaapeissa.

6.2 Terveydensuojelulain mukainen omavalvonta

Järvelän Varakotiin on laadittu terveydensuojelulain mukainen omavalvontasuunnitelma, joka sisältää kirjallisen kuvauksen toiminnan mahdollisten terveyshaittojen ja riskien tunnistamiseksi, seuraamiseksi ja ehkäisemiseksi. Järvelän Varakoti on toiminut Kiinteistö Ruukinaukiossa vuodesta 2014. Varakodin tilat ovat siistit ja hyväkuntoiset, tilat on helppo pitää puhtaana sekä kunnossa. Jos tiloissa tarvitsee tehdä remonttia tai muita muutostöitä, näistä vastaa aina yksikön johtaja. Kiinteistöyhtiön huoltotoimenpiteistä vastaa KHT Isännöinti Ky.

Tilojen terveellisyydestä huolehditaan säännöllisellä siivouksella. Osa siivoustehtävistä suoritetaan tietyissä työvuoroissa ja niistä pidetään kirjaa ohjaajien toimiston seinällä olevassa raportoinnissa.

Mikäli Varakodissa ilmenee jokin epidemia tai loistartunta, pyritään näihin reagoimaan välittömästi. Mahdollisista tartunnoista tiedotetaan myös nuorten perheitä lisätartuntojen välttämiseksi. Loistartunnoissa tai tartuntaepäilyissä (esim. syyhypunkki) ollaan välittömästi yhteydessä terveydenhuoltoon täsmäohjeiden ja oikea-aikaisen hoidon aloittamiseksi sekä huolehditaan yksikön perusteellisesta puhdistamisesta.

6.3 Hoitohenkilöstön määrä ja rakenne sekä sijaisten käytön periaatteet

Järvelän Varakodin henkilöstömäärän määrittää lastensuojelulaki sekä hyvinvointialueiden kanssa tehdyt puitesopimukset. Varakodissa työskentelee sekä miehiä että naisia ja yli puolella työntekijöistä on AMK-koulutus (sairaanhoitaja AMK, sosionomi AMK, yhteisöpedagogi AMK). Muulla hoito- ja kasvatushenkilöstöllä on tehtävään soveltuva ammatillinen perustutkinto (lähihoitaja, nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja). Järvelän Varakodissa voi työskennellä AMK-opintojen loppuvaiheen opiskelijoita määräaikaisessa työsuhteessa.

Järvelän Varakodissa on kasvatusjohtaja, joka vastaa yksikön hoito- ja kasvatustoiminnasta. Lisäksi jokaisen ohjaajan tehtäviin kuuluu hoito- ja kasvatustyö Varakodin arjessa. Tehtävänkuvat on selkeästi määritelty ja kaikki tietävät omat tehtävänsä ja vastuualueensa.

Joskus nuorelle järjestetään yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa tehostettua tukea, joka tarkoittaa sitä, että nuorelle määritellään enemmän aikuisen kanssa vietettävää aikaa haastavan tilanteen rauhoittamiseksi. Tehostettu tuki haetaan sosiaalityöntekijältä yleensä 1-3 kuukaudeksi.

Vakituisen henkilökunnan resurssointi on riittävä ja Varakodissa pyritään siihen, että työryhmä koostuu aina vakinaisista ohjaajista. Päivystystilanteet, sairauspoissaolotilanteet ja muut poissaolotilanteet hoitaa ensisijaisesti kasvatusjohtaja ja vakituinen henkilöstö ylimääräisinä vuoroina tai tarvittaessa töihin kutsuttavat työntekijät eli keikkatyöntekijät. Varakodissa on useita pitkäaikaisia keikkatyöntekijöitä, jotka tuntevat nuoret sekä vakituiset ohjaajat. Sijaisilla on alalle soveltuva koulutus tai he ovat alan koulutuksessa. Sijaisten käyttö painottuu pääasiassa loma-aikoihin sekä muihin poikkeustilanteisiin.

6.4 Henkilöstön rekrytoinnin periaatteet

Avoinna olevasta paikasta tiedotetaan henkilökunnalle. Henkilökunnan rekrytointi toteutetaan yleensä avoimena hakuna ja hakuilmoitus julkaistaan verkossa työvoimapalvelujen sivustoilla. Uuden työntekijän rekrytoinnissa varmistetaan hankintapalvelusopimuksissa vaadittujen koulutusvelvollisuuksien täyttyminen, ammatillinen osaaminen ja tarvittava työkokemus.

Rikosrekisteriote pyydetään esitettäväksi rekrytoinnin yhteydessä. Työntekijöiden ammattipätevyys tarkastetaan ammattihenkilörekisteristä, tutkintotodistuksista ja työtodistuksista. Työhön valitulta hakijalta otetaan kopiot tutkintotodistuksista. Valitulta hakijalta tarkistetaan rikosrekisteriote. Rikosrekisteriotteen näyttäminen työnantajalle on edellytys työsopimuksen allekirjoittamiselle. Uuden työntekijän osalta voidaan olla yhteydessä myös suosittelijoihin.

Vakituisen työsuhteen alussa työntekijä käy työhöntulotarkastuksessa työterveyshuollossa.

6.5 Kuvaus henkilöstön perehdyttämisestä ja täydennyskoulutuksesta

Järvelän Varakodissa on laadittu henkilökunnan perehdytykseen tarkoitettu perehdytyssuunnitelma. Varakodin kasvatusjohtaja yhdessä hänen nimeämänsä kokeneen työntekijän kanssa vastaa uuden työntekijän perehdytyksen toteutumisesta. Järvelän Varakodin kaikki toimintaan liittyvät suunnitelmat ja käytännöt on kirjallisesti kuvattuina perehdytyskansiossa. Perehdytyksen tavoitteena on edistää Järvelän Varakodin toimintakulttuurin ja -käytäntöjen omaksumista ja sitoutumista.

Henkilökunnan ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi Varakodin henkilöstö osallistuu vuosittain erilaisiin luentoihin ja koulutuksiin, joiden aihealueet liittyvät yksikön erityisosaamisen ylläpitämiseen ja syventämiseen, lastensuojelun sijaishuollon kehittämiseen, lastensuojelulain muutoksiin sekä työntekijöidenkin tarpeisiin ja toiveisiin, joita kartoitetaan vuosittain laadittavalla koulutussuunnitelmalla. Järvelän Varakodissa käydään kehityskeskustelu jokaisen työntekijän kanssa kerran vuodessa, jossa keskustellaan mm. osaamistavoitteista ja ammatillisen koulutuksen tarpeesta. Lisäksi ammattitaidon ja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi työtiimille ja tarvittaessa yksittäisille tiimiläisille järjestetään työnohjausta. Sairauspoissaoloja seurataan yhdessä työterveyshuollon kanssa.

6.6 Toimitilat

Järvelän Varakodin toimitilat sijaitsevat Päijät-Hämeessa, Kärkölän kunnan kuntakeskuksessa Järvelässä, kiinteistöyhtiö Ruukinaukio Oy:ssä. Toimitilat ovat yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaiset ja ne täyttävät Lastensuojelulain asettamat vaatimukset. Järvelän Varakodin yksikössä on kahdeksan tilavaa asuinhuonetta, jotka ovat valmiiksi kalustettuja sisältäen sängyn, vaatekaapin, pöydän, tuolin, sohvan tai nojatuolin, hyllykön, valaisimia sekä pyykki- ja roskakorin. Nuoren huone on ainoastaan hänen käytössään ja nuorella on mahdollisuus vaikuttaa huoneensa sisustukseen. Nuoren läheiset ja ystävät voivat vieraillessaan Varakodissa yöpyä joko nuoren omassa huoneessa tai erikseen heille varatussa huoneessa.

Tilojen viihtyisyyteen, kodikkuuteen, toimivuuteen ja turvallisuuteen on panostettu. Nuorten huoneiden lisäksi Varakodista löytyvät neuvottelutila, yhteiset oleskelu- ja harrastetilat (mm. pelihuone, kuntosali), keittiö, henkilökunnan toimisto sekä sosiaalitilat, joissa henkilöstön wc, nuorten wc:t (2 kpl), suihku- ja saunatilat, pyykkitupa sekä varastotilaa. Yksikön pinta-ala on yhteensä noin 480 m^2.

6.7 Lääkinnälliset laitteet

Järvelän Varakodissa on käytössä seuraavia lääkinnällisiä laitteita:

- kuumemittari
- verensokerimittari
- verenpainemittari
- alkometri
- huumeseulat
- ensiapulaukku
- kondomit

Laitteet säilytetään ohjaajien lukollisen toimiston lukollisessa kassakaapissa. Samasta yhteydestä löytyvät myös laitteiden käyttöohjeet. Tarvittavat laitteet kalibroidaan vuosittain kesäkuun alussa kalibrointiohjeiden mukaisesti lääkehoidosta vastaavan sairaanhoitajan toimesta. Mikäli laitteissa ilmenee ongelmia, yksikön johtaja hankkii uuden laitteen tai toimittaa laitteen huoltoon. Tarvittaessa terveydenhuoltoon liittyvistä laitteista ja tarvikkeista tehdään poikkeamailmoitus lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.

7 ASIAKASTIETOJEN KÄSITTELY JA KIRJAAMINEN

Järvelän Varakodin jokainen työntekijä on allekirjoittanut salassapitosopimuksen työsopimuksen yhteydessä. Asiakastietoja käsitellään pääosin sähköisesti ja tietojärjestelmänä toimii lastensuojelun kirjaamiseen ja raportointitarpeisiin suunniteltu asiakastietojärjestelmä MyNevan Nappula. Tietoyhteydet on suojattu yleisesti hyväksyttävillä menetelmillä ja niistä vastaa IT-yhteistyökumppani Tietosirkka Oy.

Asiakastietojen kirjaamiseen Järvelän Varakodissa on laadittu Kirjaamiskäytännöt-ohjeistus, joka löytyy tulostettuna henkilöstön toimiston seinältä. Henkilötietoja koskeviin sähköisiin tiedostoihin pääsevät työntekijät henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla. Tietojärjestelmä kirjaa automaattisesti työntekijän ulos, jos kirjautuminen sisään kestää useita minuutteja ilman, että työntekijä käyttää järjestelmää aktiivisesti. Tiedot poistetaan järjestelmästä sovitun ajan kuluttua tietosuojasääntöjä noudattaen. Paperiset, asiakkaita koskevat asiakirjat säilytetään lukitussa paloturvallisessa kassakaapissa lukitussa toimistotilassa.

Ohjaajat kirjaavat päivittäin nuoren asiakastietoihin kaikki päivän mittaan esiin tulleet tapahtumat, hoidetut asiat, lääkehoidon toteutumisen ja muut arkiset asiat sekä yhteydenpitoon liittyvät tapahtumat. Kirjaaminen tapahtuu viipymättä ja ajantasaisesti. Rakenteellinen kirjaaminen, jossa ohjaaja kirjaa esimerkiksi koulun, perheen sekä yhteydenpidon osalta omat raporttimerkintänsä, selkiyttää tietojen löytämistä ja

hahmottamista. Syyskuusta 2026 lähtien Järvelän Varakodissa on otettu sosiaalihuollon kantapalvelut käyttöön, jonka mukaisesti asiakastiedot tallennetaan valtakunnalliseen sosiaalihuollon asiakastietovarantoon Kantaan.

Asiakassuhteen päätyttyä Järvelän Varakoti tekee merkinnän sosiaalipalvelun toteutuksen päättymisestä ja viimeistelee kirjaukset ennen rekisterinkäyttöoikeuden päättymistä. Asiakassuhteen päätyttyä poistetaan lisäksi kaikki asiakkuuteen liittyvät Järvelän Varakodin tiedostoista tai palvelimilta.

Lukitussa arkistovarastossa säilytetään kirjanpitolain perusteella asiakirjoja kymmenen vuotta. Käytöstä poistettavat asiakirjat hävitetään aina silppuamalla. Kirjanpitomateriaali on sähköisessä muodossa Järvelän Varakodin taloushallinnosta vastaavalla Tulosdata Oy:llä. Järvelän Varakodin tietosuojavastaavana ja asiakasrekisterinpitäjänä toimii Mikko Koivumäki.

8 OMAVALVONNAN TOIMEENPANO, JULKAISEMINEN, TOTEUTUMISEN SEURANTA JA PÄIVITTÄMINEN

Omavalvontasuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet yksikön kasvatusjohtaja, toimitusjohtaja, kaikki hoito- ja kasvatustyötä tekevät ohjaajat sekä yksikössä suunnitelman laatimisen aikaan sijoitettuna olleita nuoria. Yksikön kasvatusjohtaja vastaa omavalvontasuunnitelman toteutumisesta ja seurannasta. Omavalvontasuunnitelma toimii osana yksikön laadunseurantaa ja perehdytystä. Säännöllisen, aktiivisen ja avoimen havainnoinnin, seurannan ja keskustelun avulla varmistetaan, että omavalvonta toteutuu käytännössä. Seurannan yhteydessä tehdyistä havainnoista tai toiminnassa muutoin tapahtuvien oleellisten muutosten yhteydessä omavalvontasuunnitelmaa päivitetään vastaamaan muutoksia. Neljän kuukauden välein omavalvontasuunnitelma tarkastetaan ja tarkastuksen tuloksista laaditaan erillinen selvitys. Raportti ja päivitetty omavalvontasuunnitelma käsitellään säännöllisesti järjestettävissä henkilöstön tiimipalaverissa, jossa muutokset esittelee yksikön johtaja. Lisäksi muutokset käydään läpi nuorten kanssa nuorten omassa palaverissa.

Järvelän Varakodin omavalvontasuunnitelma on laadittu sähköisesti. Ajantasainen omavalvontasuunnitelma on julkaistu ja julkisesti nähtävänä yksikön verkkosivuilla, yksikön keittiön seinällä ja henkilöstön toimistossa. Omavalvontasuunnitelma annetaan tiedoksi yksikköön tutustumaan tulevien sekä yksikköön sijoitettujen lasten huoltajille. Huoltajia tiedotetaan suunnitelmaan tehtyjen päivitysten yhteydessä. Hyvinvointialueiden sosiaalityöntekijöille ajantasainen omavalvontasuunnitelma on luettavissa sähköisessä hakukoneessa, Socfinderissa.

Omavalvonnan laatimisesta, seurannasta ja päivityksestä vastaa yksikön toimitusjohtaja Sari Koivumäki, p. 0504324505, sari.koivumaki@varakoti.fi.

Omavalvontasuunnitelman hyväksyy ja vahvistaa toimitusjohtaja.

26.10.2026 Järvelässä

Sari Koivumäki

Sari Koivumäki